

Aanbevelingen signalering HB

Versie feb. 2022



Aanbevelingen signalering HB

Signaleringsprocedure HB:

Er zijn verschillende manieren waarop u het signaleren van Hoogbegaafdheid kunt benaderen en alles is uiteindelijk maatwerk. Hoe loopt de huidige procedure? Wat is het gemiddelde niveau van het team op het gebied (van signaleren) van Hoogbegaafdheid? Hoe is de school- en wijkpopulatie? Welke andere omstandigheden hebben invloed op de ontwikkeling op dit vlak?

Toch is er in onze ogen op hoofdlijnen een procedure te hanteren die bijna alles afdekt met als uitgangspunt dat vroegtijdig signaleren essentieel is!

Wij adviseren daarom om de volgende procedure te hanteren bij het signaleren van Hoogbegaafdheid:

1. Tijdens het intakegesprek als de leerling nog geen 4 jaar oud is. alert zijn op signalen van de ouders en signalen vanuit de voorschoolse situatie.
2. Elke leerling wordt na tussen de vier en zes weken bij de start op school gescreend. Dit geldt uiteraard voor 4-jarigen, maar ook voor zij-instromers! Bij zij-instromers die worden aangemeld, omdat ouders vermoeden dat hun kind hoogbegaafd is (zonder IQ-test) en de oude school geen actie onderneemt, is uiteraard overleg met de vorige school wenselijk. Indien daar niet recentelijk een screening is gedaan, doe dan binnen zes weken de uitgebreide screening. Ga je uitgebreide screening binnen vier weken doen, vraag dan de oude school de leerkrachtvragenlijst in te vullen. (DHH: De Diagnostiek in DHH wordt afgenomen bij deze leerling.*)
3. Elke leerling wordt in groep 3 gescreend direct na de M-toetsen. Alleen reeds gesignaleerde begaafde leerlingen hoeven niet opnieuw gescreend te worden. (DHH: De Quickscan in DHH wordt afgenomen bij deze leerling.*)
4. Elke leerling wordt in groep 5 gescreend direct na de M-toetsen. Alleen reeds gesignaleerde begaafde leerlingen hoeven niet opnieuw gescreend te worden. (DHH: De Quickscan in DHH wordt afgenomen bij deze leerling.*)
5. Verder wordt elke leerling waarbij op enig moment een vermoeden van hoogbegaafdheid of een grote ontwikkelingsvoorsprong ontstaat een screening gedaan. Dit kan zijn door observaties/gesprekken door de leerkracht of n.a.v. signalen vanuit ouders. (DHH: De diagnostiek wordt nu gelijk afgenomen bij deze leerling, omdat je nu direct al twee bronnen hebt die vermoeden van HB aangeven)





Aanbevelingen signalering HB

*= Uit de Quickscan in DHH komt een advies. Dit kan een (algemeen) praktisch advies in aanpak zijn, maar het kan ook zijn dat er geadviseerd wordt de 'signalering' of de 'diagnostiek' in te vullen.

De signalering omvat het invullen van twee vragenlijsten (voor ouders en voor de leerkracht) waar een advies uitkomt. Doorverwijzing naar de diagnostiek is dan ook mogelijk.

De diagnostiek omvat het invullen van een uitgebreidere vragenlijst(en) (voor ouders en voor de leerkracht) waar ook weer een (specifieker) advies uitkomt. Bovendien kan er bij de diagnostiek een leerlingvragenlijst ingevuld worden die ook nog aanvullende informatie geeft.

In beide gevallen geeft het een overzichtelijk beeld van hoe de leerling ervaren/gezien wordt door ouders en school en is het belangrijk dit op de juiste manier te bespreken met ouders, zodat in overleg de juiste stappen gezet kunnen worden in de begeleiding van de leerling. Uiteraard is het dan aan te raden de HB-specialisten van de het Samenwerkingsverband in te schakelen door een Helpdeskmelding te doen. Uitgebreidere uitleg over hoe DHH werkt kunt u vinden op de website van het SWV Onderwijs Dat Past onder het kopje Hoogbegaafdheid. <https://onderwijsdatpast.info/>

Inhoudelijke achtergrondinformatie over vroegtijdig signaleren en uitleg over signaleringsinstrumenten en onze voorkeur voor DHH vindt u hieronder.

Vroegtijdig signaleren

Waarom vroegtijdig signaleren?

De natuurlijke nieuwsgierigheid van jonge kinderen, samen met kinderlijk enthousiasme en vermogen tot creatief denken maken dat het leerproces snel gaat. Er worden steeds meer nieuwe verbindingen in de hersenen aangelegd waardoor jonge kinderen veel leren in korte tijd. Zowel positieve als negatieve dingen.

Kinderen willen bij de groep horen en zullen zich in korte tijd aanpassen aan het niveau en gedrag in de groep.

Een kind met een ontwikkelingsvoorsprong heeft heel snel in de gaten dat er weinig (of geen) gelijken zijn in de groep en dat de kinderen door de leerkracht op een ander niveau worden aangesproken dan hij/zij gewend is en dan wenselijk is.

Hierdoor kan een kind met een ontwikkelingsvoorsprong heel snel het idee krijgen dat hij/zij niet voldoet aan wat de leerkracht verwacht. Hij/zij kan hierdoor aan





Aanbevelingen signalering HB

zichzelf gaan twijfelen, boos en/of verdrietig worden en zal zich gaan aanpassen aan de groep om er vooral maar bij te horen. Hierdoor stagneert de ontwikkeling en zal het kind zijn/haar natuurlijke nieuwsgierigheid, zelfverzekerdheid en leerhonger verliezen en kan hij/zij gaan onderpresteren. Dit kan in heel korte tijd gebeuren (dagen/weken).

Dus vroegtijdig signaleren is belangrijk!

Het is vooral van belang dat de leerkrachten in de onderbouw (gr1-2-3) goed op de hoogte zijn van de kenmerken van een ontwikkelingsvoorsprong. Immers, hoe beter en sneller zij de eerste signalen opvangen hoe sneller er actie ondernomen kan worden. Het mooiste zou zijn als er al bij de overdracht van peuterspeelzaal of kinderopvang een eerste screening plaatsvindt. Luister hierbij goed naar ouders en leidsters. Zij kennen dit kind het beste. Je kunt hierbij denken aan signaleren van een goede taalontwikkeling, abstract denkvermogen, snelheid van begrip, goed geheugen, grote leerhonger, al bezig zijn met zelf lezen en schrijven, kennis van cijfers en getallen en een brede algemene kennis.

De kunst is om na die eerste screening in de eerste weken (in elk geval) een hele rijke, ontdekkende en uitdagende leeromgeving aan te bieden waarin alle leerlingen, dus ook de kinderen met een voorsprong, zich uitgedaagd voelen. Dan kun je middels observeren stimulerend signaleren.

Bied vooral activiteiten aan die stimuleren tot oplossingsgericht, creatief en kritisch denken en observeer goed wat kinderen doen: Hoe gebruiken ze materialen? Maken ze keuzes en hoe maken ze keuzes? Kiezen ze een gemakkelijk werkje of een uitdagend? Hoe passen ze toe wat ze ontdekt/geleerd hebben? Kan het kind snel en op een creatieve manier verbanden leggen? Hoe is de werkhouding? Hoe is de concentratie? Hoe is het inlevingsvermogen?

Op grond van deze observaties kan vervolgens een signaleringsinstrument worden ingezet. Wat ons betreft het liefst DHH, omdat DHH zelf uit de antwoorden filtert en de leerkracht niet per definitie op de hoogte hoeft te zijn van kenmerken van jonge kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong. Dit voorkomt ook het geven van gewenste antwoorden om tot een goed resultaat te komen. Verder is het wel belangrijk bewust te zijn van het mogelijk aangepaste gedrag van een jonge leerling bij de analyse. Indien bepaald gedrag alleen thuis wordt waargenomen, is het wenselijk dit heel serieus te nemen.

Door de observaties, signalen en analyses te combineren kan een ontwikkelingsvoorsprong/HB tijdig gesignaleerd worden. En dan is het vooral belangrijk dat er een passend onderwijsaanbod komt. Met als uitgangspunt de gebieden waarop de leerling een voorsprong heeft en de gebieden waar de





Aanbevelingen signalering HB

leerbehoefte ligt. Bij het kiezen van een passend onderwijsaanbod is het belangrijk dat de leerling gestimuleerd wordt en zich zo kan ontwikkelen tot een goede 'leerder'.

Compacten van de leerstof en daarnaast verrijking aanbieden is noodzakelijk, maar het zit vooral in de wijze waarop de gecompacte lesstof wordt aangeboden. Er moet vooral ingezet worden op het proces en niet op het resultaat. Hierover kun je meer informatie krijgen via de vakgroep HB van het Samenwerkingsverband.